

Algebrai párosítási algoritmusok

Hajnal Péter

Bolyai Intézet, TTIK, SZTE, Szeged

2021. ősz

Alapkérdés

Adott G egyszerű, páros gráf, $|A| = |F| = n$.

Van-e G -ben teljes párosítás?

Az egyszerűség és a két színosztály azonos mérete természetes módon, az általánosság megszorítása nélkül feltehető.

Módszerünk általános gráfok vizsgálatát is megengedi, de a technikai nehézségekbe nem mélyedünk el.

Definíció

Legyen G egy egyszerű gráf.

G szomszédsági mátrixa A_G , az a mátrix, amely sorai és oszlopai V -vel vannak azonosítva, továbbá egy $u \in V$ -nak megfelelő sor és egy $v \in V$ -nek megfelelő oszlop találkozásában 1 szerepl, ha szomszédosak, 0 különben.

Definíció

Legyen G egy $A \dot{\cup} F$ színsztályokkal rendelkező egyszerű páros gráf.

G páros szomszédsági mátrixa B_G , az a mátrix, amely sorai A -val, oszlopai F -fel vannak azonosítva, továbbá egy $a \in A$ -nak megfelelő sor és egy $f \in F$ -nek megfelelő oszlop találkozásában 1 szerepl, ha szomszédosak, 0 különben.

A különböző mátrixok kapcsolatai

Ha A_G szomszédsági mátrixban a sorok/oszlopok felsorolásában A elemei megelőzik F elemeit, akkor az A - A , illetve F - F élek hiánya miatt a mátrix bal felső és jobb alsó sarkában 0-k egy nagy blokkja található.

Míg a jobb felső sarokban B_G szerepel, a bal alsó sarokban pedig B_G^T , a páros szomszédsági mátrix transzponáltja

$$A_G = \begin{pmatrix} 0 & B_G \\ B_G^T & 0 \end{pmatrix}$$

Azaz a páros szomszédsági mátrix csak a szokásos szomszédsági mátrix tömörítése.

A gráf és mátrixa

A B_G mátrix leírja a G egyszerű páros gráfot. A G páros gráfra vonatkozó fogalmak átfogalmazhatóak a mátrixok nyelvére. Az alábbiakban egy „szótárt” ismertetünk.

$$B_G \text{ pozíciói} \equiv A \times F$$

$$B_G \text{ 1-esei} \equiv E(G)$$

$$|A| = |F| \equiv B_G \text{ négyzetes mátrix}$$

M párosítás $\equiv$ minden sorban és oszlopban max egy 1-es van

M teljes párosítás $\equiv$ minden sorban és oszlopban pontosan egy 1-es van
 $\equiv$ a megfelelő 1-esek egy kifejtési tag tényezői

Következmény

$\det B_G \neq 0$ esetén $\det B_G$ kifejtésében létezik nem 0 tag.

Ez ekvivalens azzal, hogy létezik teljes párosítás G -ben.

A fordított irány nem igaz.

Definíció

Az M *permanense*

$$\text{per } M_{n \times n} = \sum_{\pi \in S_n} \prod_{i=1}^n M_{i\pi(i)}$$

Észrevétel

- (i) $\text{per } B_G \neq 0$ esetén G -ben létezik teljes párosítás.
- (ii) $\text{per } B_G$ a teljes párosítások száma G -ben.

Sajnos ez az észrevétel nem segít algoritmikus problémánk megoldásában: $\text{per } B_G$ kiszámítása $\#P$ -nehéz.

Definíció

$X_G \in \mathbb{R}[x_e : e \in E(G)]^{n \times n} : \forall e \in E(G)$ esetén B_G e -nek megfelelő 1-esét x_e -vel helyettesítjük.

Tétel

$\det(X_G)$ nem az azonosan 0 polinom akkor és csak akkor, ha létezik G -ben teljes párosítás.

Észrevétel

- (i) G -beli teljes párosítások száma megegyezik a $\det(X_G)$ -ben szereplő különböző monomok számával.
- (ii) $\det(X_G)$ -nek túl hosszú lehet a standard leírása, de hatékonyan kiértékelhető, ha $x_e = \alpha_e$, ahol $\alpha_e \in \mathbb{R}$, (lásd numerikus analízis vagy algebra előadás).

Véletlen algoritmus

Véletlen helyettesítés: Minden e élre vegyünk egy $r_e \in \{1, \dots, N\}$ -t, ahol r_e uniform eloszlású valószínűségi változó.

DET számolás: Számítsuk ki $\det(X_G)|_{x_e=r_e}$ -t.

Kiértékelés:

Ha ez nem 0, akkor az output legyen „Létezik teljes párosítás”.

Ha ez 0, akkor az output legyen „Valószínűleg nem létezik teljes párosítás”.

Az algoritmusunk tévedhet. De hogyan?

- „Létezik teljes párosítás”: biztosan jó a válasz.
- „Valószínűleg nem létezik teljes párosítás”:
  - ha $\det(X_G)$ az azonosan 0 polinom, akkor jó a válasz;
  - ha $\det(X_G)$ nem az azonosan 0 polinom, akkor szerencsétlen r_e -ket választottunk, épp $\det(X_G)$ gyökeit: az algoritmus téved.

Célunk, hogy a hibázás lehetőségét minél kisebbé tegyük. Érezhető, hogy minél nagyobb az N , annál kisebb a hibázás valószínűsége.

Tétel (Schwartz-lemma)

Legyen $p(x_1, \dots, x_k) \in \mathbb{R}[x_1, \dots, x_k]$ egy nem azonos 0 polinom, és legyenek $r_i \in \{1, \dots, N\}$ -k uniform eloszlású független valószínűségi változók, ($1 \leq i \leq k$). Ekkor

$$\mathbb{P}(p(r_1, \dots, r_k) = 0) \leq \frac{\deg p}{N}$$

k -ra vonatkozó teljes inducióval bizonyítunk.

$k = 1$ esetén $p \in \mathbb{R}[x]$. Ekkor $|\{r \in \mathbb{R} : p(r) = 0\}| \leq \deg p$, így annak a valószínűsége, hogy egy adott $r \in \{1, \dots, N\}$ épp gyöke a p -nek felülről becsülhető $\frac{\deg p}{N}$ -nel (r uniform eloszlású).

Tegyük fel, hogy $k - 1$ határozatlan esetén teljesül az állítás. Írjuk fel a k -változós p polinomot a következő alakban:

$$p(x_1, \dots, x_k) = p_\alpha(x_1, \dots, x_{k-1}) \cdot x_k^\alpha + p_{\alpha-1}(x_1, \dots, x_{k-1}) \cdot x_k^{\alpha-1} + \dots + p_0(x_1, \dots, x_{k-1})$$

ahol $p_\alpha(x_1, \dots, x_{k-1})$ egy nem azonosan 0 polinom. A felírásból következik, hogy $\deg p \geq \deg p_\alpha + \alpha$.

Bizonyítás (folytatás)

Legyen $R_k = \{(r_1, \dots, r_k) : p(r_1, \dots, r_k) = 0\}$.

Legyen $R_{k-1} = \{(r_1, \dots, r_k) : p_\alpha(r_1, \dots, r_{k-1}) = 0\}$.

Legyen

$Q = \{(r_1, \dots, r_k) : (r_1, \dots, r_{k-1}) \notin R_{k-1}, \text{ de } (r_1, \dots, r_k) \in R_k\}$.

Könnyen látható, hogy $R_k \subseteq R_{k-1} \cup Q$.

Az indukciós feltevésből R_{k-1} valószínűsége becsülhető.

Az egy határozatlanú polinomok esete alapján Q valószínűsége becsülhető.

Összegezve kapjuk, hogy

$$\mathbb{P}(R_k) \leq \mathbb{P}(R_{k-1}) + \mathbb{P}(Q) \leq \frac{\deg p_\alpha}{N} + \frac{\alpha}{N} \leq \frac{\deg p}{N}.$$

Ezzel beláttuk a tétel állítását.

A hibázás valószínűségének csökkentése

A lemmát alkalmazva a véletlen algoritmusra ($p = \det(X_G)$, $\deg p = n(= |A| = |F|)$) kapjuk, hogy az $N = 2n$ választással élve a hibázás valószínűsége legfeljebb $\frac{1}{2}$.

A hibázás valószínűsége tovább csökkenthető:

N értékének növelésével

A fenti paraméterválasztáson alapuló változat többszöri, független ismétlésével.

Probléma

Legyen G páros gráf, $c : E(G) \rightarrow \mathbb{R}^+$ Keressük a $c(M) = \sum_{e \in M} c(e)$ maximumát, ahol $M \subset E(G)$ a G párosításain fut keresztül.

Definíció

Az $M \subseteq E(G) = \{e_1, \dots, e_m\}$ párosításhoz tartozó karakterisztikus függvény $\underline{\chi}_M = (v_i) \in \mathbb{R}^m$, ahol $v_i = 1$, ha $e_i \in M$, különben 0.

A karakterisztikus vektor komponensei a gráf éleivel vannak azonosítva. $m = |E(G)|$ miatt $\mathbb{R}^{E(G)}$ és $\mathbb{R}^m$ azonosítható. Ezt használjuk: v_i a karakterisztikus vektor i -edik komponense, de egyben az $e_i \in E(G)$ élnek megfelelő komponens is.

$$c(M) = \langle \underline{c}, \underline{\chi}_M \rangle, \text{ ahol } \underline{c} \in \mathbb{R}^{E(G)}.$$

Így a feladat:

$$\begin{aligned} \max\{\langle \underline{c}, \underline{\chi}_M \rangle : M\text{párosítás}\} &= \max\{\langle \underline{c}, \underline{x} \rangle : \underline{x} \in \{\underline{\chi}_M : M\text{párosítás}\}\} \\ &= \max\{\langle \underline{c}, \underline{x} \rangle : \underline{x} \in \text{conv}\{\underline{\chi}_M : M\text{párosítás}\}\} \end{aligned}$$

Az utolsó kifejezésben szereplő geometriai fogalmakat itt is ismertetjük.

Definíció

Legyen $P \subseteq \mathbb{R}^m$ ponthalmaz. Ekkor P konvex burka,

$$\text{conv}P = \left\{ \sum_{i=1}^k \lambda_i \underline{p}_i : \lambda_i \geq 0, \sum \lambda_i = 1, \underline{p}_i \in P \right\}$$

a legszűkebb konvex halmaz, amely P -t tartalmazza.

A konvex burokban összegyűjtött vektorokat a P ponthalmaz elemei konvex kombinációinak nevezzük.

Jelölés

A $\text{conv}\{\underline{\chi}_M : M \text{ párosítás}\}$ halmazt jelöljük $MP(G)$ -vel.

A diszkrét és folytonos feladat kapcsolata

Általában a lehetséges megoldások halmazának bővítése kihat a maximalizálási feladatra is.

Ebben az esetben ez nem így van. $MP(G)$ konvex, korlátos, zárt halmaz.

Egy lineáris függvény $MP(G)$ -beli optimumát egy $\underline{x}_M$ pontban veszi fel, hiszen

$$\langle \underline{c}, \sum \lambda_i \underline{p}_i \rangle = \sum \lambda_i \langle \underline{c}, \underline{p}_i \rangle \leq \max \langle \underline{c}, \underline{p}_i \rangle.$$

Lineáris programozás

A $\max\{\langle \underline{c}, \underline{x} \rangle : \underline{x} \in MP(G)\}$ optimalizálási feladat megoldása egy lineáris programozási feladat.

Ennek szimplex módszerrel történő megoldásához szükséges $MP(G)$ lineáris egyenlőtlenségekkel való leírása.

Az alábbiakban néhány olyan egyenlőtlenséget gyűjtünk össze, amelyek $\{\chi_M : M \text{ párosítás}\}$ elemeire (így $MP(G)$ pontjaira is) teljesülnek.

Definíció

Tekintsük $\underline{x} = (x_e : e \in E(G)) \in \mathbb{R}^{E(G)}$ vektort.

Legyen $\widehat{MP}(G) = \{\underline{x} \in \mathbb{R}^{E(G)} : x_e \geq 0 \forall e \in E(G), \text{ és } \sum_{e: v \in e} x_e \leq 1 \forall v \in V(G)\}$

A két politóp kapcsolata

A definiált két politóp között egy irányú kapcsolat van:

$$MP(G) \subseteq \widehat{MP}(G).$$

Általában a tartalmazás valódi.

Erre példa a $G = C_{2k+1}$ gráf.

Például $\underline{x}$ minden koordinátáját $\frac{1}{2}$ -nek véve, a kapott vektor eleme $\widehat{MP}(G)$ -nek, viszont nem eleme $MP(G)$ -nek ($\sum_{e \in E(G)} x_e = k + 1/4$ hipersík elvágja ezt a vektort $MP(G)$ -től).

Célunk belátni, hogy ha G páros, akkor $MP(G) = \widehat{MP}(G)$.

Ehhez elég megmutatni, hogy $\widehat{MP}(G)$ csúcsai egészek.

Valóban: $\widehat{MP}(G)$ egész koordinátájú pontjai pontosan $\{\chi_M : M \text{ párosítás}\}$ elemei!

$\widehat{MP}(G)$ viszont csúcsai konvex burka, így a másik irányú tartalmazás is adódik.

A célhez vezető Lemma

Lemma

Legyen Ill_G egy G páros gráf pont-él illeszkedési mátrixa. Ekkor Ill_G minden négyzetes R részmatrixának determinánsa a $\{-1, 0, 1\}$ egy eleme.

$\widehat{MP}(G)$ minden csúcsát megkapjuk úgy, hogy a politópot leíró egyenlőtlenségek közül kiválasztunk néhányat, amelyek egyenlőségjellel egy egyértelműen megoldható rendszert alkotnak.

Az egyértelmű megoldás a tetszőlegesen kiválasztott csúcs.

Az egyértelmű megoldás Cramer-szabállyal is felírható. Ekkor a koordináták két determináns hányadosaként adódnak. A determinánsokban egészek vannak, a nevező értéke pedig nem-nulla. A Lemma alapján ez a nem-nulla szám ± 1 .

Lemma bizonyítása

Legyen R egy $k \times k$ méretű részmátrix. k -ra vonatkozó teljes indukcióval bizonyítunk. $k = 1$ esetén nyilvánvaló az állítás.

Ill_G sorai (és így R sorai is) az A és F kategóriák közt oszlanak meg.

1. eset: R valamelyik oszlopában nulla vagy egy 1-es szerepel. Ekkor ezen oszlop szerint fejtsük ki a determinánst. Vagy biztos 0-t kapunk (R -ben csupa 0 oszlop szerepel), vagy az indukciós lépés alapján leszünk készen.

2. eset: R minden oszlopában két 1-es van. // Ekkor szükségszerűen egy A -beli és egy F -beli.

Ekkor az A -beli sorok összege egyenlő az F -beli sorok összegével. A determináns értéke emiatt 0.

Definíció

Egy M mátrix *totálisan unimoduláris*, ha minden négyzetes aldeterminánsa 0 vagy ± 1 .

Következmény

Ha G páros, akkor

- a) Ill_G totálisan unimoduláris,
- b) $MP(G) = \widehat{MP}(G)$.

Lineáris programozáson alapuló algoritmus

(Algebraizálás/LP megfogalmazás) Írjuk fel az $\widehat{MP}(G)$ -t leíró LP feladatot.

(LP megoldás) Oldjuk meg szimplex módszerrel.

// A megoldás garantáltan egész koordinátájú lesz, így egy párosítást ír le.

(Kombinatorizálás) A megoldást elolvassuk mint egy M élhalmaz karakterisztikus vektora. M az algoritmus outputja.

Vége van!

Köszönöm a figyelmet!